

CESTA NA KORZO

Výstupy z medzinárodného
odborného workshopu
WhatCity? na Mickiewičke

Spojenie Starého a Nového
Mesta — Stratégie pre rozšírenie
živého centra Bratislavy

18. máj 2018

13:00—17:00

Bratislava

“Mickiewiczova tvorí prirodzené pešie pokračovanie korza na Obchodnej ulici, no kvôli extrémne rušnej doprave, nebezpečným prechodom, úzkym chodníkom a nekvalitným verejným priestorom je nepríjemné chodiť po nej pešo. Ulicou denne prejde okolo päťtisíc áut, väčšina dopravy je tranzitná.”

Tomáš Šebo, ITB Development

Mickiewiczova ulica, ktorú miestni nenazývajú inak ako Mickiewička, by nemusela byť len tranzitom pre autá. Takých ulíc je už v Bratislave dosť. Pouličný festival WhatCity? na Mickiewičke mal za cieľ ukázať jej silné stránky, ktoré si kvôli mohutnej doprave ani nevšíma-me. Podujatie priamo nadviazalo na aktivity ITB Development a ďalších lokálnych iniciatív, vďaka ktorým sa Mickiewička na jeden deň uzatvorila pre automobilovú dopravu a predstavila sa celej Bratislave. Dopravu nahradil jeden dlhý stôl pozývajúci k dialógom, stánky, jedlo, zábava – bohatý program pripravený v spolupráci s miestnou komunitou. Podujatie prvý raz spojilo korzo Obchodnej až k Americkému námestiu do príjemnej pešej zóny, ktorá je hodná hlavného mesta.

Na podujatí sa predstavili aj prevádzky sídliace priamo na ulici: kvetinárstvo Botanical Lab, kultúrny priestor Satori Stage, Slovenské múzeum dizajnu, Galéria Satelit, budova Wallenrod. Podujatie dopĺňala aj výstava o histórii ulice s unikátnymi historickými fotografiami, študentské návrhy na premenu Mickiewiczovej, ale aj detský program. Priestor pred Alžbetkou, takzvané námestie deviatich áut, oživila výstava originálneho mestského mobiliáru z miestnych vyrúbaných stromov, vrátane jaseňa z Mickiewiczovej.

Súčasťou celodenného pouličného festivalu bola odborná konferencia v netradičnom formáte rozhovorov jeden na jedného. Návštevníci mali šancu porozprávať sa až s tridsiatimi odborníkmi zo Slovenska a zahraničia o mestskej správe, verejných priestoroch či o živote v meste, a to aj s obyvateľmi Mickiewiczovej.

Občianske združenie Punkt v štvrti realizovalo aj rozsiahly prieskum, susedské stretnutia, debaty nad mapou s obyvateľmi i odborníkmi. V reakcii na žalostný stav verejných priestorov a veľký potenciál vzniká v zóne mnoho občianskych aktivít. Festival na Mickiewiczovej prepojil všetky iniciatívy, prezentoval nahromadenú energiu, predstavil zónu širšiemu publiku a otvoril debatu, ako by mala vyzeráť štvrť na okraji centra mesta.

Prikláňame sa k dlhodobej vízii premeny celej štvrte. Aj preto sme pre lokálnych stakeholderov usporiadali medzinárodný workshop plný zahraničných skúseností. Hlavným cieľom našich aktivít je prepojenie Starého a Nového Mesta, ktoré sú momentálne odrezané tranzitom pre automobily. No bude sa raz dať nerušene prejsť zo Starého Mesta, cez Obchodnú, Mickiewiczovu, Trnavské múro, Vajnorskú až ku Kuchajde cez plnohodnotný mestský bulvár so zeleňou a aktívnym parterom obchodov a služieb? Takýchto bulvárův je v Bratislave chronický nedostatok.

“S lokálnymi iniciatívami a s expertmi z rôznych krajín sme otestovali, ako by bolo možné zmeniť charakter jednej z najrušnejších a najmenej obľúbených bratislavských ulíc.”

Barbara Zavaršká, o. z. Punkt

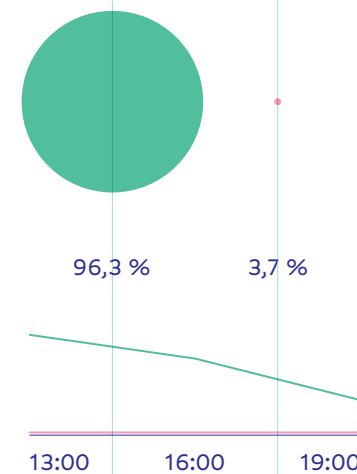

Ako žije Mickiewiczova ulica v rôznych dopravných režimoch?

Pozorovací deň: 19. október 2017. Foto: Milota Sidorová © 2017

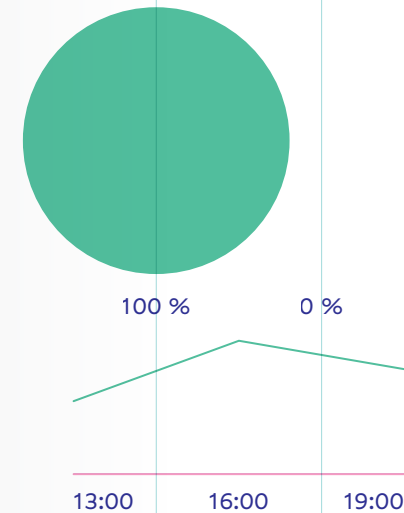
Pracovný deň, slnečno,
uzavretá ulica

- Chodci + cyklisti
- Prechádzajúce automobily

Merania prebehli v bode:
Vstup do Mickiewiczovej ulice na úrovni baru Metropol

Víkendový deň, slnečno,
uzavretá ulica

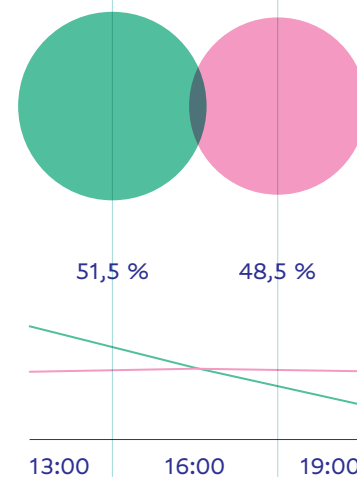

Pozorovací deň: 19. máj 2018. Foto: Marek Jančúch © 2018

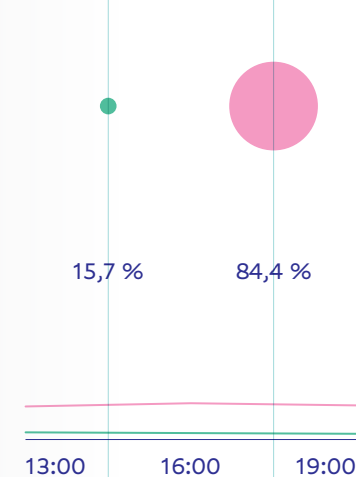

Pozorovací deň: 11. január 2018. Foto: Illah van Oijen © 2018

Zimný pracovný deň,
bežná premávka

Víkendový deň, slnečno,
bežná premávka

Pozorovací deň: 9. jún 2018. Foto: Milota Sidorová © 2018

Život v zóne medzi historickým Starým a Novým Mestom

V našich mestách sa zvyšuje počet áut na úkor verejných priestorov a života v nich. Chodníky a námestia sa postupom rokov menia na parkoviská a berú veľmi malý alebo žiaden ohľad na desiatitisíce chodcov, ktorí každý deň kráčajú do práce, domov, do zdravotných, školských, či rekreačných zariadení. Reklama zaplavuje fasády aj priestor na ulici. Hoci oblasť medzi historickým Starým mestom a Novým mestom Bratislavy intenzívne využívajú chodci, veľké bulváre a veľkoryso navrhnuté námestia minulosti neposkytujú kvalitný, ani bezpečný priestor pred pohyb po nich.

V posledných rokoch v tejto zóne existuje množstvo občianskych, profesných či investorských iniciatív. Pôsobia v nich ľudia, ktorí aktívne vytvorili množstvo štúdií, manuálov, organizujú spoločenské a susedské akcie, skúšajú pilotné projekty či dokonca sami investujú do rekonštrukcie a údržby verejných priestorov. Zaujímavým faktom je, že situácia v zóne nie je novinkou v histórii Bratislavy. Nie je to prvýkrát, keď voláme po utlmení dopravy a zlepšení podmienok pre chodcov. Požiadavky sa periodicky opakujú od roku 1940, no žiadna zo štúdií sa nepreniesla do reality. Úsilie ich aktérov však otvára dôležité otázky o podobe širšieho centra aj v roku 2018.

Ako sa môže zóna medzi lukratívnym turistickým centrom a Novým Mestom stať opäť príťažlivou pre ľudí? Ako môžu ulice a námestia zóny byť opäť bezpečnými a efektívnymi dennými cestami pre chodcov a cyklistov a ako môžu pomôcť pri znižovaní zbytočnej automobilovej prevádzky? Ako sa môže zeleň a mestský mobiliár opäť navrátiť do oblastí prirodzeného pohybu občanov? Ako môžu úradníci a politickí predstavitelia radnice využiť potenciál aktivít obyvateľov a investorov a spoločne tak konečne pretaviť vízie do dlhodobu želanú realitu?

“Táto časť mestského centra má ohromný potenciál. Situácia, v ktorej skoro každá ulica v oblasti má svoju lokálnu iniciatívu, si žiada systematickú spoluprácu zo strany mesta. Existuje reálny dopyt po zmene v zóne na kraji mestského centra.”

Milota Sidorová, urbánna výskumníčka

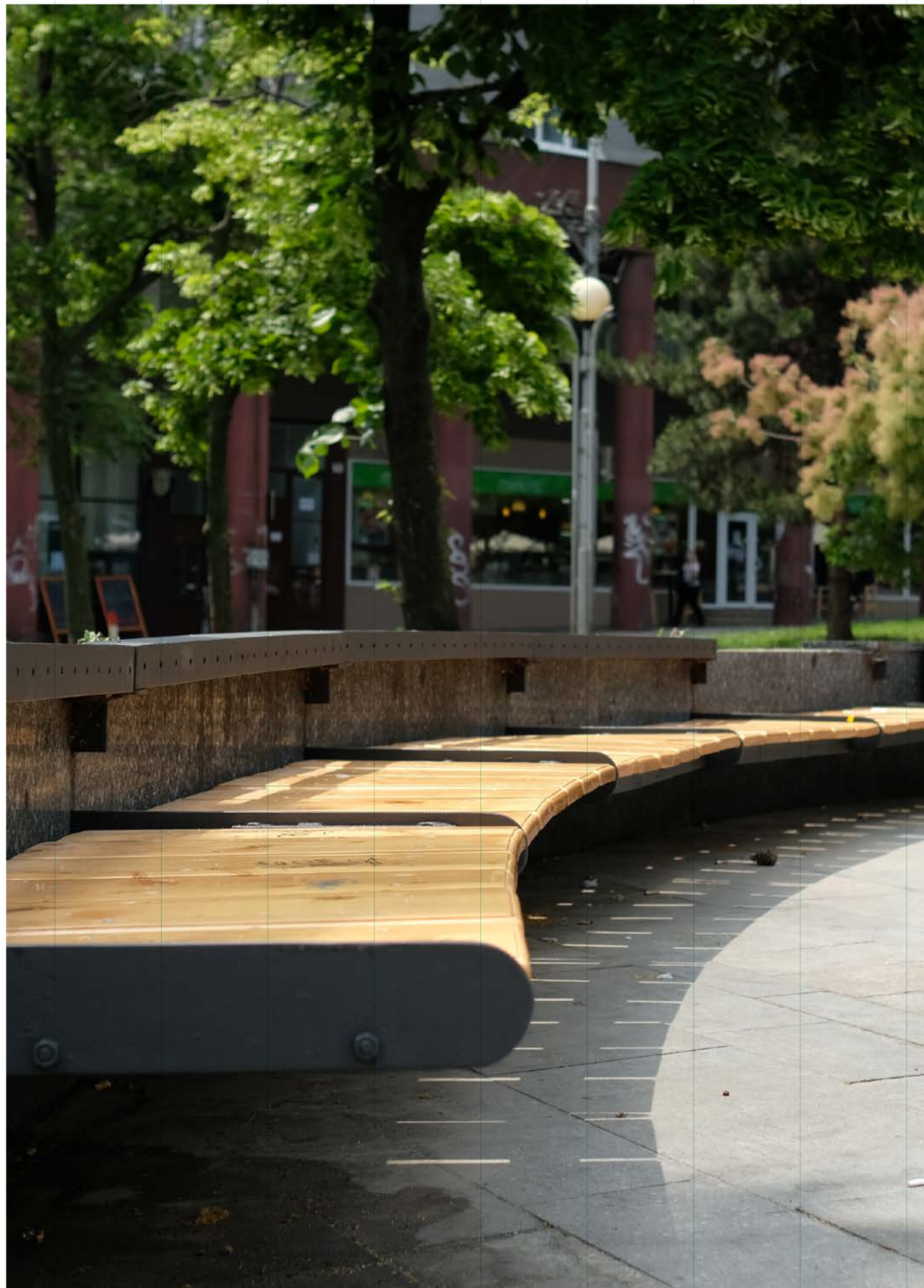
Základ teda už na Mickiewiczovej existoval. Reálnu snahu občanov v jej okolí sme už len potrebovali prepojiť. Pokúsil sa o to workshop na festivale WhatCity?, ktorého cieľom bolo priniesť nové pohľady a podporiť výmenu skúseností a know-how odborníkov z úspešných zahraničných miest (Boston, Lubľana, Haag, Praha). Intenzívny, poldenný program poskytol účastníkom podrobný vhľad do súčasného stavu mestského plánovania a úsilia komunity v zóne okolo Mickiewiczovej ulice, ktorá zahŕňa Obchodnú ulicu, Kollárovo námestie, Floriánske námestie a Blumentálsku ulicu. Účastníci workshopu mali možnosť získať jedinečnú spätnú väzbu a inšpirácie na konkrétne riešenia v týchto lokalitách.

Workshop sa zaoberal témami rozvojových stratégií a inovatívnych nástrojov pre plánovanie miest s dôrazom na koordináciu kľúčových zainteresovaných strán, kvalitu verejného priestoru, mestskú mobilitu a systém riadenia. Ide o vysoko relevantné témy pre modernizáciu rýchlo rastúcej Bratislavy, ktorá by sa mala transformovať do mesta, ktoré je rovnako inkluzívne a dostupné, ako je konkurencieschopné a výnosné.

Viac ako päťdesiat zástupcov miest, súkromného a občianskeho sektora dostalo príležitosť diskutovať o možnostiach spolupráce zainteresovaných strán, o spolufinancovaní utlmovania dopravy a zmeny verejných priestorov. Hľadali sme krátkodobé aj dlhodobé ciele a výsledky, aby z novej, vylepšenej zóny mali osov aj ďalšie generácie obyvateľov a návštevníkov.

„Najdôležitejšou časťou mesta nie sú budovy, ale verejný priestor, ktorý je otvorený, dostupný pre všetkých a využívaný na rôzne účely. Keď sa okolo seba pozerám v Bratislave, vidím, že verejný priestor nie je obývatelný, nefunguje tak, ako by mohol. Nie je prispôsobený na to, aby v ňom ľudia chceli a mohli tráviť svoj voľný čas.“

Janez Koželj, viceprimátor a hlavný architekt Lubľany

Lídri workshopu

Janez Koželj

urbanista, viceprimátor, Mesto Lublana

Kľúčový protagonista kontextuálneho prístupu v urbanistickom plánovaní. Od roku 1995 sa jeho záujem presunul na strategické otázky súčasného urbanistického dizajnu. Jeho mestské štúdiá a architektonické projekty boli publikované v niekoľkých knihách; získal mnoho národných a medzinárodných ocenení za architektúru. Od roku 2006 pôsobí ako viceprimátor Lublany. Je zodpovedný za urbanizmus a dopravné plánovanie, mestský dizajn a životné prostredie. Hlavnou úlohou jeho úradu je predstavovať a presadzovať politiku trvalo udržateľného rozvoja mesta. Počas jeho pôsobenia došlo k výraznej zmene mesta a Lublana sa v roku 2016 stala európskym zeleným hlavným mestom.

Charlie McCabe

riaditeľ Center for Park Excellence, Trust for Public Land, Boston

Vyšťudoval Urban placemaking a manažment na Inštitúte Pratt v Brooklyne. V oblasti parkov a ich ochrany sa pohybuje viac ako desať rokov. Jeho obrovské skúsenosti siahajú od programovania parkov až po fundraising nových zelených plôch. V januári 2017 sa McCabe stal riaditeľom Centra excelentnosti parkov v americkej neziskovej organizácii Trust for Public Land, ktorá financuje tvorbu a údržbu viac ako 5300 národných a mestských parkov a chránených území v 47 štátoch USA. Pre svoje financovanie intenzívne využíva práve súkromný sektor.

Willemijn de Boer

zakladateľka ANNA Vastgoed & Cultuur, spoluzakladateľka The Hague Tech, členka Herbestemmingsteam, Den Haag

Jej prednosťou a schopnosťou je efektívne prepájanie ľudí (stakeholderov) okolo nevyužívaných budov, čím zvyšuje nielen hodnotu týchto nehnuteľností, ale aj štvrtí, v ktorých sa nachádzajú. Šťudovala na Erasmus University Arts & Culture, pracovala v rôznych kultúrnych podnikoch a akadémiách. Neskôr založila spoločnosť The Hague Tech, ktorá spravuje nehnuteľnosti a buduje v nich a okolo nich komunity.

**„Nemali sme na výber,
po rokoch nečinnosti sa
už niečo muselo stať, bola
to naša logická odpoveď.
Museli sme zachrániť nielen
historické centrum, ale
celé centrum mesta, okolie
rieky a verím, že postupne
prídeme až na jeho okraje.
Začali sme a pokračujeme, je
to nekonečný proces.“**

*Janez Koželj, viceprimátor, hlavný architekt
mesta Ľubľana*

Harmonogram

10:30 – 12:30 Komentovaná prehliadka územím

Len pre zahraničných účastníkov a organizačný tím
MIESTO STRETNUTIA: Amfiteáter Kollárovo námestie
TRASA: Obchodná ulica – Kollárovo námestie – Mickiewiczova ulica – Americké námestie – Floriánske námestie – Blumentálska ulica
VEDIE: Milota Sidorová
HOSTIA: Lenka Hamšíková, Jan Kurka, Igor Lichý, Tomáš Šebo, Patrik Križanský

12:00 – 13:00 Obed

Len pre zahraničných účastníkov a organizačný tím
MIESTO: Satori Stage, Mickiewiczova 9, Bratislava

13:00 – 13:15 Úvod a privítanie účastníkov

MIESTO: Mickiewiczova 9

ÚVODNÉ PRIVÍTANIE:

- Tomáš Šebo (riaditeľ, ITB Development, a. s.)
- Barbara Zavorská (riaditeľka, PUNKT)
- Jan Kurka (výkonný riaditeľ, Green Foundation)
- Ivo Nesrovnal (primátor Bratislavy)
- Radoslav Števík (starosta MČ Bratislava, Staré Mesto)

MODERUJÚ: Milota Sidorová, Aleš Bednařík

13:15 – 13:45 Mesto orientované na ľudí. Historický prehľad a súčasnosť v zóne – Lívia Gažová, PUNKT

Historické a súčasné aktivity v zóne

Mickiewiczova ulica ako katalyzátor dopravného utlmenia v zóne – Tomáš Šebo, ITB Development, a. s.

Dopravný kontext ulice a pilotný projekt utlmenia na Mickiewiczovej ulici

Kollárovo námestie – spájanie susedov – Lenka Hamšíková, Green Foundation

Krátky vstup uvedie výsledky participatívneho prieskumu na námestí a adresuje výzvy námestia

13:45 – 14:15 Konverzia Slovenskej ulice a zvýšenie kvality verejných priestorov v širšom centre Ľubľany – Janez Koželj, viceprimátor, urbanista, Mesto Ľubľana + 5 min Q&A

Implementácia plánu mobility, financovania a jej koordinácie zo strany mesta, prípadová štúdia Slovenskej ulice

14:20 – 14:35 Partnerstvá medzi súkromným a verejným sektorom a financovanie nových verejných a zelených priestranstiev – Charlie McCabe, riaditeľ Center for Park Excellence, Trust for Public Lands, Boston + 5 min Q&A

Potreba zelene vo verejnom priestore ako nevyhnutnej časti úspešnej konverzie ulíc a verejného priestoru, financovanie zelene so zvláštnym dôrazom na súkromných investorov, pilotné projekty a krátkodobé stratégie v parkoch (od tradičných parkov až po parky na náročných technických stavbách), ktoré v USA podnikli dlhodobé zmeny

14:40 – 15:00 Koordinácia stakeholderov a modely spolupráce s mestom Den Haag – Willelmijn de Boer, zakladateľka ANNA Vastgoed & Cultuur, spoluzakladateľka The Hague Tech, členka Herbestemmingsteam + 10 min Q&A

Aké právne a prevádzkové formy môžu zriadiť mestskí aktéri? Aké služby poskytuje manažér územia? Partnerstvá medzi súkromným a verejným sektorom na príklade agentúr spravujúcich aktérov nehnuteľností v Holandsku

15:00 – 15:15 Prestávka

15:15 – 16:30 Práca v skupinách

Skupina 1: Pilotné projekty ako katalyzátory zmien

- Rôzne stratégie pilotných projektov + užitočné tipy
- Programové rozšírenie pilotného projektu o Mickiewiczovej (spätná väzba)
- Ukazovatele dopadu pilotných projektov
- Komplexná komunikačná a marketingová stratégia utlmenia dopravy

Skupina 2: Dlhodobé kroky a partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom

- Aké konkrétne kroky by sa mali podniknúť, aby sa v zóne utlmila doprava a zvýšila kvalita verejného priestoru?
- Ako využiť jednotlivé aktivity a finančno-personálne kapacity aktérov pre zníženie miery dopravy a zvýšenia kvality verejných priestorov (manažér zóny, BID, model nadácie atď.)

16:30 – 17:00 Závery a zhrnutie

Prezentácia skupinovej práce, diskusia a zhrnutie ďalších krokov

19:00 – 21:00 VIP Recepčia

MIESTO: Green Foundation, Búdková 22.
 Vstup na pozvánku

Mesto orientované na ľudí. Historický prehľad a súčasnosť v zóne

Lívia Gažová (Punkt o. z.) predstavila lokalitu a doterajšie aktivity v nej. Zdôrazňuje, že väčšina verejných priestorov v okolí má svoje občianske združenie alebo iniciátora zo súkromného sektora. Predstavila projekty, ktoré inicioval mimovládny sektor: Živé námestie, Nová Obchodná, Green Foundation na Kollárovom námestí, Blumentál – Floriánske námestie a o. z. Kmeťovo námestie. Komerčné projekty majú okrem zahusťovania výstavby aj spoločnú snahu budovať verejné priestory (Komplex Stein od YIT, Blumentál od Corwin Developmentl) či utlmovať dopravu (projekt pešej osi od Obchodnej po Krížnu, ITB Development). Projekty

iniciované mestom, či verejným sektorom ako napríklad avizovaná cyklotrasa na Radlinského, architektonická súťaž Námestia Slobody, rekonštrukcia električkovej trate, sa tiež nesú v duchu zvyšovania kvality života v zóne revitalizáciou verejných priestorov, či podporou MHD a cyklodopravy. Intenzita investícií medzi súkromným, mimovládny sektorom je však vyššia ako investície samosprávy. Nový trend, ktorý sa v zóne črtá, je spolupráca verejného, mimovládneho a súkromného sektora. Zaznamenávame silnú prítomnosť developerov, ktorí investujú do verejného priestoru a v spolupráci s mimovládny sektorom inicujú participatívne aktivity.

Projekty iniciované mimovládny sektorom

1 ALIANCIA STARÁ TRŽNICA, NGO

LOKALITA: Námestie SNP • **PROJEKT:** Živé námestie • **PRODUKT:** Návrh pre revitalizáciu námestia a príprava architektonickej súťaže • **AKTÍVNY OD:** 2012 • **VÝSLEDOK:** Štúdia a stratégia krátkodobých a dlhodobých krokov a riešení, Máj 2018 • **VIAC INFO:** zivenamestie.sk • shared-cities.eu/material/vivid-square-bratislava-shared-cities-diaries-6

Námestie SNP, návrh tzv. krátkodobých víťazstiev. Vizualizácia: 2021 pre Staré Mesto.

2 OBCHODNÁ ULICA A OKOLIE, NGO

Aliancia malých podnikateľov na ulici

LOKALITA: Obchodná ulica • **PROJEKT:** Nová Obchodná • **PRODUKT:** Participatívny proces, ktorého cieľom je regulácia vonkajšej reklamy v Bratislave, projekt iniciovaný neziskovou organizáciou v spolupráci s hlavným mestom Bratislava. • **AKTÍVNY OD:** 2015 • **VÝSLEDOK:** Manuál vonkajšej reklamy, máj 2018 • **VIAC INFO:** obchodnaulicaaokolie.sk

Manuál vonkajšej reklamy, vydalo združenie Obchodná ulica a okolie, 2018.

3 GREEN FOUNDATION

Súkromná nadácia

LOKALITA: Kollárovo námestie • **PROJEKT:** Kollárko • **PRODUKT:** Participatívny proces mapovania potrieb zainteresovaných účastníkov a účastníčok v susedstve. Popri procese nasledovali drobné rýchle zásahy na námestí, projekt iniciovaný nadáciou. • **AKTÍVNY OD:** 2017 • **VÝSLEDOK:** Participatívna štúdia potrieb verejnosti, kontinuálne zmeny, máj 2018 • **VIAC INFO:** greenfoundation.eu/en/projects-and-programs

Upratovacie práce na Kollárovom námestí. Zdroj: Green Foundation, 2018.

4 BLUMENTÁL, NGO

Miestna občianska iniciatíva

LOKALITA: Blumentálska ulica • **AKTÍVNY OD:** 2017 • **PROJEKT:** Angažujú sa v manažovaní a zachovaní parkovacích miest na Floriánskom námestí. • **VIAC INFO:** ozblumental.sk

5 KMEŤOVO, NGO

Miestne občianske združenie

LOKALITA: Kmeťovo námestie • **PROJEKT:** Susedské podujatia na zvýšenie kvality verejného priestoru v rezidenčnej oblasti Blumental • **AKTÍVNY OD:** 2015 • **VIAC INFO:** facebook.com/kmetovonamestie

Susedské podujatie, Kmeťovanie. Foto: Zora Paulíniová, 2017

Projekty iniciované súkromným sektorom

6 PARKING HOUSE

Miestny súkromný realitný developer

LOKALITA: Kollárovo námestie • **PROJEKT:** Podzemné garáže na Kollárovom námestí • **AKTÍVNY OD:** 2012, v súčasnosti stojí • **VIAC INFO:** reality.etrend.sk/komerčne-nehnutelnosti/sud-oddialil-garaze-na-kollarovom-namesti.html

7 ITB DEVELOPMENT

Miestny súkromný realitný developer

LOKALITA: Mickiewiczova ulica • **PROJEKT:** Revitalizácia Mickiewiczovej ulice • **PRODUKT:** Zmena organizácie ulice, prestavba ulice na chodník a pokračovanie Obchodnej ulice • **VÝSLEDOK:** Výstava, štúdia komunity, pouličný festival v spolupráci s o. z. Punkt, pilotný projekt uzavretia ulíc • **AKTÍVNY OD:** 2014 • **VIAC INFO:** whatcity.sk/mickiewicka

Rôzne aktivity pre spájanie komunity s cieľom podporiť dopravné utlmenie. Foto: Punkt © 2017–2018

8 CORWIN

Medzinárodný súkromný realitný developer

LOKALITA: Blumentálska ulica • **PROJEKT:** Blumental rezidencie; obnova Kmeťovho námestia • **VÝSLEDKY:** Fáza 1 sfinalizovaná, fáza 2 vo výstavbe; park v obnove • **VIAC INFO:** blumental.eu

Rezidenčný komplex vo výstavbe. Foto: Corwin/Juraj Pražanka

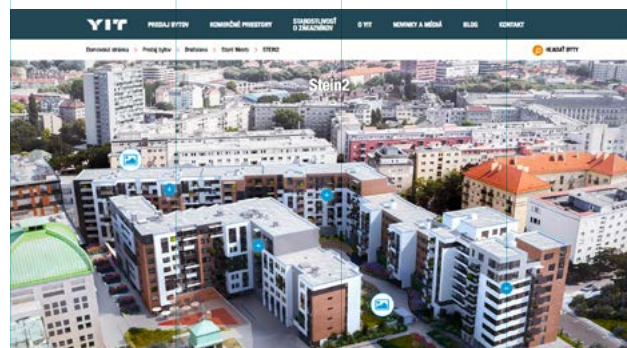

Rezidenčný komplex vo výstavbe. Foto: Corwin/Juraj Pražanka

9 YIT DEVELOPMENT SLOVAKIA

Medzinárodný súkromný realitný developer

LOKALITA: Stein, Blumentálska ulica • **PROJEKT:** Stein, rezidenčný komplex • **RESULTS:** Fáza 1 sfinalizovaná, fáza 2, 3 vo výstavbe • **VIAC INFO:** yit.sk/bratislava/stare-mesto/stein2

Vizualizácia rezidenčného komplexu Stein. Schéma: YIT Development Slovakia

10 PROXENTA GROUP

Realitná a finančná skupina

LOKALITA: Račianske Mýto a Námestie 1. mája • **PROJEKT:** Proxenta Residence — zmiešaný komplex (väčšinou obytné); Kesselbauer — rezidenčný komplex • **AKTÍVNY OD:** Proxenta Residence — 2016; Kesselbauer — 2018 • **VÝSLEDKY:** Rezidencia Proxenta — vo výstavbe; Kesselbauer — príprava, výstavba začína v roku 2018 • **VIAC INFO:** proxentaresidence.sk • kesselbauer.sk

Bytová veža Proxenta. Schéma: Proxenta, 2018

11 PENTA REAL ESTATE

Medzinárodný súkromný realitný developer

LOKALITA: Imricha Karvaša, Fazuľová • **PROJEKT:** Neznámy, veľkoplošný zmiešaný rozvoj (domovy, kancelárie) • **AKTÍVNY OD:** 2017 • **RESULTS:** V plánovaní, podľa našich zdrojov by výstavba mala začať v rokoch 2019/2020.

12 29A

Súkromný realitný developer

PROJEKT: Polyfunkčný dom Augustus • **LOKALITA:** Ulica 29. augusta, parc. č. 8255 • **AKTÍVNY OD:** 2014 • **VIAC INFO:** bytyaugustus.sk/lokalita

Augustus, polyfunkčný dom. Vizualizácia: 29A

Projekty iniciované verejným sektorom alebo jeho zastupiteľmi

13 MARTIN BORGULA

Poslanec za Bratislavu - Staré Mesto

LOKALITA: Radlinského ulica, Floriánske námestie • **PROJEKT:** Cyklotrasa Radlinského, parkovanie na Floriánskom námestí • **ANNOUNCED:** 2017, momentálny stav neznámy • **VIAC INFO:** borgula.sk/wp-content/uploads/2017/05/Staromestan_maj_2017_final-1.pdf

14 NÁMESTIE SLOBODY

Architektonická súťaž, mesto Bratislava

LOKALITA: Námestie Slobody • **PROJEKT:** koncepcná štúdia, architektonická súťaž • **VÝSLEDKY:** ukončené v 2017 • **VIAC INFO:** dennikn.sk/blog/943257/revitalizacia-namestia-slobody-vysledky-ideovej-sutaze-a-priblizenie-odmeneneho-projektu-c-14

15 SLOVENSKÉ CENTRUM DIZAJNU

Verejná inštitúcia

LOKALITA: Heydukova ulica • **PROJEKT:** happening simulujúci uzávierku ulice doprevádzaný kultúrnym programom • **ROK:** 2013 • **VIAC INFO:** scd.sk/?ine-aktivita&sprava=pozvame-vas-na-vasu-ulicu

Komu patrí ulica? Zdroj: SCD

16 SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA

LOKALITA: Dvor STU kampusu • **PROJEKT:** Univerzitné centrum STU — nová knižnica, kaviareň a rekreačné a študijné miestnosti spolu s rekonštruovaným exteriérom na nádvorí STU • **AKTÍVNY OD:** 2016, v súčasnosti pozastavený

17 BRATISLAVA - STARÉ MESTO — DELL

LOKALITA: Medická záhrada • **PROJEKT:** investovanie korporácie do zariadenia verejného detského ihriska v hlavnom parku tejto oblasti • **AKTÍVNY OD:** 2012, dokončený • **VIAC INFO:** tlacovespravy.wordpress.com/2012/03/08/dobrovolnici-z-dell-pomozu-staremu-mestu-sucastou-kampane-aj-petra-polnisova/

Mickiewiczova ulica ako katalyzátor dopravného utlmenia v zóne

Architekt Tomáš Šebo (ITB Development) odprezentoval štúdiu revitalizácie Mickiewiczovej a proces jej vzniku, od prvotných prác až po študentský workshop. Zistili, že existuje pešia línia z centra mesta od Obchodnej cez Mickiewiczovu, Americké námestie a Krížnu až po hranicu Starého Mesta s Novým Mestom. Kľúčovým problémom Mickiewiczovej ulice je úsek, kde túto pešiu os pretína tranzitná individuálna automobilová doprava. Na základe dopravného prieskumu Milana Skyvu a socio-ekonomického auditu o. z. Punkt bolo odporúčané tranzit z ulice vylúčiť. Praktická skúsenosť pri uzávierke električkových tratí ukázala, že doprava v meste neskolabovala, aj keď tadiaľ autá nemohli jazdiť. Snaha vyhovieť automobilovej doprave podľa Šeba nevedie k zlepšeniu kvality mesta. Podľa vzoru úspešných príkladov

v zahraničí musí Bratislava orientovať svoje dopravné priority na chodcov, cyklistov, MHD a až potom na osobné automobily.

Navrhované riešenie ulice má v prvej etape znemožniť tranzit v okolí Alžbetky, ale umožniť prejazd MHD. V druhej etape by pokračovalo utlmovanie individuálnej automobilovej dopravy, z Mickiewiczovej by sa stala jednosmerka iba pre cieľovú dopravu a rozšírili by sa pešie trasy. Tým by vznikli tri kľúčové verejné priestory, ktoré by výrazne prispeli k zvýšeniu kvality pešieho pohybu (priestor pred Hurbanovými kasárňami, Faxcopy a pred hotelom Metropol). Benefity utlmenia dopravy sú rozsiahle a náklady na ne sú nízke.

Kollárovo námestie – spájanie susedov

Susedia na Kollárku počas participatívneho procesu potrieb užívateľov iniciovaného nadáciou Green Foundation. Foto: Jana Rajčová © 2017

Jan Kurka (Green Foundation) predstavil aktivity nadácie na Kollárovom námestí. Proces ich iniciatívy mal niekoľko fáz. V prvej išlo o menšie zásahy s cieľom okamžite zlepšiť stav mestského mobiliáru, zelene a budov na námestí. V druhej etape nasledoval participatívny proces, v ktorom sa skúmali názory a potreby aktérov v území. Kollárovo námestie stakeholderi vnímajú ako miesto, ktoré nemá v Bratislave obdobu, keďže je to veľmi silný dopravný uzol, no aj zelené priestranstvo a klaster významných verejných inštitúcií. Podobná kombinácia verejného priestoru, dopravnej obslužnosti a významu

v Bratislave neexistuje. Stav námestia je však veľmi zlý, priestor chátra, aj vďaka tomu, že sa zastavil projekt podzemnej garáže a nevie sa, čo bude ďalej. Budú však potrebné ďalšie kroky, predovšetkým vytvorenie pozície koordinátora, ktorý bude organizovať početné programové a revitalizačné aktivity v území. Koordinátor by mal zastupovať stakeholderov, ktorí budú prispievať na jeho činnosť. Kurka do workshopu vložil súbor ďalších tém pre diskusiu. Všetky mierili k jednej otázke: ako ďalej pokračovať, aby sa v praxi námestie zrevitalizovalo?

**„Jednoznačne komplexne
a koncepčne preriešiť
organizáciu dopravy
a úpravu dopravného
priestoru v širšom centre
mesta.“**

*Miroslav Širgel, vedúci oddelenia dopravného
inžinierstva, Magistrát hlavného mesta SR
Bratislava*

Konverzia Slovenskej ulice a zvýšenie kvality verejných priestorov v širšom centre Ľubľany

Janez Koželj. Foto: Marek Jančúch © 2018

Viceprimátor a hlavný architekt Ľubľany, profesor **Janez Koželj**, odprezentoval projekt konverzie Slovenskej cesty, ktorá zásadne zmenila obraz, zážitok i dynamiku centra mesta. Ide o jednu z hlavných osí rozvoja mesta a hlavnú mestskú ulicu. Nachádza sa tu množstvo pamiatok. Cieľom konverzie bolo zvýšenie bezpečnosti chodcov a redukcia dopravných konfliktov. Rovnako ako Bratislava aj Ľubľana prešla obdobím rozširovania ciest a nekritickej podpory automobilovej dopravy. Reakciou na obdobie „pádu na dno“ bolo vytvorenie plánu udržateľnej mobility a vyrovnaného dopravného modelu (tretina ciest realizovaných chôdzou a bicyklom, tretina MHD, tretina individuálnou automobilovou dopravou). Začali sa implementovať mnohé menšie projekty, ktoré smerovali k tomuto dopravnému modelu. Tieto postupne katalyzovali ďalšie aktivity.

„Nič z toho sa netýkalo iba nejakého skrášľovania, estetickej úpravy. Išli sme omnoho hlbšie, k modernizácii, a videli sme dlhodobú investíciu.“

Slovenská cesta po konverzii ako zdieľaný priestor. Foto: prezentácia Janeza Koželja

Aj pozdĺž Slovenskej cesty sa zrealizovali drobné zásahy, ktoré slúžili ako test širších a komplexnejších riešení – umelecké aktivity a pod. Predpokladom pre realizáciu bolo vybudovanie mestského okruhu a obchvatu centra. Následne sa začalo s veľkou informačnou kampaňou, vrátane špecializovaných prezentácií o výhodách projektu, provizórnych a dočasných úprav a architektonických a odborných workshopov a pozývania verejnosti do plánovania. Nakoniec sme vyhlásili súťaž na finálne riešenie.

Cesty sa zúžili a povolili len pre prejazd MHD, vysadili sme nové stromoradie, zredukovali reklamu a podporili vonkajšie aktivity. Dosiahli sme spoluprácu stakeholderov. Projekt bol veľmi náročný a sprevádzali ho veľké obavy. Nakoniec sa však preukázal ako úspešný a pochvaľovala si ho verejnosť, vrátane vodičov MHD. Pri-niesol rozvoj života, a to aj komerčného. Zvýšená kvalita verejného priestoru priťahuje súkromných podnikateľov a developerov, ktorí sa teraz snažia o zlepšenie biznisu formou krajších fasád a výkladov. S nárastom pešej plochy a rastúcej kvality verejného priestoru pribúdajú aj turisti. V súčasnosti podobné zmeny pokračujú v uliciach, ktoré nadväzujú na centrum, regenerácia mesta je totiž nekonečný proces. Viceprimátor Koželj zdôraznil, že prehovárание dopravných a policajných autorít o tom, že pilotné projekty ulťmovania dopravy a zvyšovania kvality verejných priestranstiev sú dôležité, ostáva jeho najvyš-

šou politickou prioritou. Vyžaduje si to veľkú odvahu, ale vo výsledku to prináša mestu výhody.

Otázky a odpovede

Peter Netri (Cyklokoalícia) sa spýtal, čo bolo najzložitejšie pri implementácii projektu. Janez Koželj vysvetlil, že nabrať odvahu, hoci vo výsledku si premenu centra pochvaľuje 92% obyvateľov Ľubľany. Tento fakt potvrdil zmysel konverzie. Doplnil však, že nemožno médiám a verejnosti ukázať radikálny obraz zmeny, ale ísť postupne. Takto postupovala priamo samospráva. Základy princípov a výsledný stav bol však popísaný vo vízii mesta Ljubljana 2025.

Zástupca holandského ambasádora **Martijn Lambarts** projekt pochválil a označil za dosť radikálny. Je aj bratislavský projekt premeny centra taký radikálny? Janez Koželj sa priznáva, že nie je natoľko oboznámený s kontextom, ale hovorí, že komunitu treba pripraviť na to, aby akceptovala zmeny. **Milota Sidorová** nadviazala, že nato treba ísť „salámovou metódou“, ale v Ľubľane bola dôležitá podpora primátora, teda najvyššieho reprezentanta mesta.

Viac o projekte sa dozviete na nacto.org/wp-content/uploads/2017/09/Ljubljana.pdf

„Jedným z kľúčových krokov bolo odstránenie množstva parkujúcich áut. Boli všade, okupovali mesto. Neostával tam žiaden priestor pre ľudí ani na mestský život.“

Janez Koželj, viceprimátor, hlavný architekt mesta Ľublana

Partnerstvá medzi súkromným a verejným sektorom a financovanie verejných priestranstiev a parkov

Riaditeľ Centra pre excelentnosť parkov americkej organizácie *The Trust for Public Lands* **Charlie McCabe** začal príbehom. Pred 38 rokmi prišli aktivisti s ideou revitalizovať Central Park v New Yorku. Bol to obrovský projekt, ktorý sa nakoniec zrealizoval vďaka masívnej medzisektorovej spolupráci a takmer výlučnému financovaniu súkromným sektorom. Nie vždy však ide o taký obrovský priestor, predmetom spolupráce môžu byť aj drobné priestory, ktoré môžu vznikať na rozličných miestach. Základom pre tvorbu kvalitných projektov sú silné partnerstvá na viacerých úrovniach, vďaka ktorým vznikajú početné špičkové parky. Mnohé organizácie a sponzori totiž vidia parky ako kľúčovú konkurenčnú výhodu pri udržaní si obyvateľov a zvyšovaní kvality života, preto je investícia do parkov strategická. Vznikajú tak PPP projekty na obnovu parkov. Od roku 2000 vzniklo v USA vyše osemdesiat neziskoviek, ktoré sa venujú parkom.

Od roku 2000 v spojených štátoch amerických vznikajú parky práve vďaka medzisektorovým partnerstvám, rovnako tak rastie počet parkov, ktoré vytvorili mimovládne organizácie. Počiatkom je vznik dobrovoľníckych platforiem, ktoré v závere vedú k obrovským benefitom. Rastie i objem investícií, ktoré sa do parkov investujú i vrátane dobrovoľnej práce. Postup, ktorý abstrahoval, je nasledovný:

- Začať umením a kultúrou. Treba verejné priestory otvoriť umelcom, alternatívnej kultúre, socializačným aktivitám (street food a pitie), pop-up aktivitám na nezvyčajných miestach, ako aj prizývaním ľudí do tvorby umenia a pouličnej hudby. Nemusí ísť o trvalé ani drahé zásahy, ale mali by pozývať ľudí do priestoru, aby ho vnímali nevšedným spôsobom.
- Rastúci záujem zlepšuje možnosti spolupráce
- Tvorba parkov a verejných priestranstiev si vyžaduje veľa práce, času, zodpovednosti a dôvery.
- Malé zásahy vedú k väčším projektom, aplikuje sa pri tom i postup pokus-omyl. Ide o postupný cyklus.

DOBROVOĽNÍCI V PARKOCH

2017: 16,4 miliónov hodín

2018: 16,9 miliónov hodín

16,9 miliónov hodín sa rovná 433 miliónov USD v USA (v naturáliách) alebo 8,330 pracovných miest na plný úväzok.

Zdroj: City Park Facts 2017, 2018

Otázky a odpovede:

Milota Sidorová po prezentácii zhodnotila, že developer by sa nemal vnímať výlučne v extrémnej pozícii negatívneho aktéra, ale treba ho vidieť aj ako finančne zdatného aktéra pri financovaní verejných projektov.

Jana Hlavová sa opýtala na charakter organizácie *The Trust for Public Lands*, Charlie McCabe vysvetlil, že ide o neziskovú mimovládnu organizáciu, ktorá sa financuje z grantov, ale aj z práce, ktorú vykonáva pre americké mestá. Poslaním organizácie je fundraising a odkupovanie súkromnej pôdy, ktorú následne darujú verejnému sektoru.

Tomáš Šebo sa opýtal na formu motivovania súkromných partnerov. McCabe odpovedal, že sa situácia líši od mesta k mestu, ale v princípe funguje určitý poplatok za rozvoj. Silným motívom nadácií je odkaz a dedičstvo spoločnosti (*legacy*). Ide o kategóriu filantropov.

Slovenský ambasádor **Gregor Kožovinc** sa opýtal, či sa stáva, že verejný sektor stiahne investíciu. McCabe pripustil, že sa to deje a financovanie sa niekedy znižuje.

Riaditeľ Centra Excelentnosti parkov, Charlie McCabe predstavuje parky, ktoré vznikli financovaním súkromným sektorom.
Foto: Marek Jančúch © 2018

Milan Skýva sa opýtal na pomer verejných a súkromných prostriedkov do verejných priestorov. McCabe vysvetlil, že súčasný stav aktívneho fundraisovania je výsledkom dlhej dezinvestície. Nové samosprávne i mimovládne finančné výzvy reagujú na túto situáciu a znova sa investuje.

Milota Sidorová sa opýtala na dojmy z Bratislavy, McCabe oproti situácii v spojených štátoch vyzdvihol kvalitu verejnej dopravy a hustotu zástavby. Spoločná s USA je orientácia smerom k individuálnej automobilovej doprave. Problémom dopravných projektov v USA bolo, že potlačili chodcov a podobne, ale aj to sa mení.

Peter Netri sa spýtal na budovanie podzemných garáží v meste a parkov nad nimi. McCabe odpovedal, že mnohokrát ide o drahé riešenie, predovšetkým samotnej konštrukcie podzemných garáží, ale je snaha premieňať parkoviská na parky.

Viac o organizácii *The Trust for Public Lands* sa dozviete na tpl.org.

Lacná umelecká a programová intervencia, ktorá tvorí verejný priestor na mieste, kde by si ho nikto nepredstavil. Alley Wichita, Kansas, USA.
Foto: The Trust for Public Lands.

Koordinácia stakeholderov a modely spolupráce s mestom Den Haag

Willemijn de Boer, ktorá sa profesionálne zaoberá manažmentom stakeholderov v projektoch znovuvyužitia budov či verejných priestorov, počas prezentácie na medzinárodnom workshope WhatCity? na Mickiewiczovej ulici. Foto: Marek Jančúch © 2018

Willemijn de Boer predstavila tri projekty organizácií, ktoré prepájajú ľudí a firmy pri rozvoji opustených mestských priestorov. Príkladom bol projekt transformácie niekdajšej ambasády na muzeálnu štvrť. Ako prvá vznikla dobrovoľnícka platforma, ktorá získala financie zo samosprávy, ale jej aktivity neboli jasne kurátorované. Neskôr sa pristúpilo k prepojeniu aktérov, mesta, kultúrneho sektoru, obyvateľov či podnikateľov. Mesto malo stratégiu, podľa ktorej sa zameralo na určitý priestor, vytvorilo platformu stakeholderov, našli externé prepojenie a začala sa marketingová kampaň projektu. Následne vytvorili víziu s kľúčovými projektami pre každú etapu rozvoja.

Zdôraznila, že je dôležité vnímať rozdiely medzi dlhodobými a krátkodobými plánmi, pamätať na potreby budúcich generácií, ako aj stanoviť čo najviac transparentný proces spolupráce.

Ďalšou prípadovou štúdiou bola premena štúdia Pollux v industriálnej štvrti Haagu, kde chcelo mesto využiť organické procesy premeny. V lokalite však pôsobia developeri a postupne vykupujú územie, čo mení charakter lokality. Spoločnosť oslovili developeri s požiadavkou, aby vytvorila kultúrny hub. Prizvali lokálnych umelcov a organizovali pop-up aktivity a intervencie ako napríklad festivaly, čím zvýšili viditeľnosť miesta. Developeri

WE ARE BINCK

SEPTEMBER 2017

BINCKHORST

DE 10 ONTWIKKELPRINCIPES VAN DE STADMAKERS

WE ARE BINCK **ONTWIKKELDOELEN**

- 1 BIJ DE TRANSFORMATIE VERSTERKEN VAN DE UNIEKE IDENTITEIT VAN DE BINCKHORST
- 2 ECONOMISCHE FUNCTIE VAN DE BINCKHORST (VOOR DEN HAAG) STEVIGER MAKEN
- 3 REALISEREN VAN EEN AANTREKKELIJK NIEUW WOON/WERK MILIEU
- 4 TOEKOMSTBESTENDIG DUURZAAM TRANSFORMEREN

bpd, COLORED BYING, AMVEST, SCHOUTEN, STENIU, VORM, deMANNEN VAN SCHIJN, BORGHESE

Princípy rozvoja projektu BINCKHORST. Zdroj: prezentácie Willemijn de Boer

reagovali vytvorením platformy umelcov a nastavením stratégie krokov k pretvoreniu územia. Vytvorili dokonalý manifest bodov, ktoré sa zaviazali pri rozvoji lokality dodržať. Išlo predovšetkým o dodržiavanie ľudskej mierky pri rozvoji, prácu s lokálnou identitou, spoluprácu (aj s miestnymi obyvateľmi), zvyšovanie hodnoty nielen lokality, ale aj mesta ako takého.

V tomto prípade boli hlavnými aktérmi mesto a snaha o zlepšenie ekonomiky, kultúrny sektor hľadajúci nový priestor, trhoví hráči so záujmom o dlhodobú hodnotu, obyvatelia žiadajúci si zlepšenie kvality a lokálni podnikatelia, ktorí žiadali udržateľnosť riešení.

Samospráva chcela zlepšiť verejný priestor, umožniť investície a experimenty v plánovaní, a to bolo kľúčové pre všetky použité stratégie. Dôležité body sú v mierke rozvoja, vytvorením kľúčových hodnôt (ktoré sú však zraniteľné), ale aj vo forme organizácie stakeholderov.

Viac o aktivitách ANNA Vastgoed & Cultuur sa dozviete na annavastgoedencultuur.nl

„Rozhodne treba zvýšiť kvalitu verejného priestoru, upraviť zeleň, doplniť mestský mobiliár, vytvoriť podmienky pre cyklistov, uvoľniť uličné priestory pre posedenie. Zvážila by som kombináciu pešej zóny s výnimkou pre MHD. Všetky kroky by mali byť priebežne konzultované s verejnosťou, mal by sa vysvetľovať ich prínos.“

Hana Brůhová Foltýnová, dopravná inžinierka

Piloty ako katalyzátory dlhodobej zmeny

Viedli Aleš Bednařík a Milota Sidorová

Skupinová práca bola najmä o zdieľaní úspešných tipov a stratégií pre pilotné projekty, vrátane spôsobu ich komunikácie, ukazovateľov dopadu a aj spätnej väzby na pilotný projekt Mickiewiczovej ulice.

STRATÉGIE ÚSPEŠNÝCH PILOTOV A PRAKTICKÉ TIPY

Dopravná ekonómka **Hana Foltýnová Brúhová** otvorila debatu, keď hovorila o skúsenostiach z Litoměříc. Tam je základom vypracovaný systém komunikácie s verejnosťou, tzv. *Fórum*. Občania definujú každoročne desať najväčších problémov mesta. Po Fóre nasleduje anketa a mesto tak zisťuje, ako jeho obyvatelia vnímajú problémy. K prioritným témam sa dá dospieť prepracovanou metodikou *AGENDY 21*, pri ktorej sa verejnosť rozdeľuje na pracovné stoly a diskutuje o problémoch s príslušným pracovníkom z mesta. Následne sa hlasuje o najväčších problémoch. Každoročná frekvencia Fóra umožňuje mestu prezentovať posun na príkladoch riešení konkrétnych otázok z minulosti.

Pri realizácii pilotných projektov treba myslieť na územnoplánovacie, dlhodobé hľadisko a širší aspekt, ktorý by mali práve piloty pomôcť naštartovať. Niekedy však situácia v samospráve neotvára priestor plánom, ktoré by podporila vyššia autorita ako v prípade Ľubľany. I v takom prípade je však nutné premyslieť plán dlhodobého smerovania lokality a postupne o ňom hovoriť so samosprávou, administratívou a získavať preň politickú podporu. Pri pilotoch dopravného utlmovania napríklad treba hovoriť o kostre pešieho pohybu v Bratislave a definovať známe, dlhé pešie trasy. To sú dobré argumenty pre poslancov, ktorí chcú ponúkať riešenia aj v súvislosti s automobilovou dopravou.

V diskusii sa otvorila i otázka dĺžky projektov. Ak sú pilotné projekty krátke, napríklad trvajú len týždeň, majú na verejnosť skôr negatívny dopad a "každého hnevajú". Ak pilot trvá dlhšie, ľudia si naň navyknú a vnímajú ho pozitívnejšie. Pilotné projekty, ktoré pracujú so znížením parkovacích miest, by mali pracovať postupne. Po vzore Kodane sa každý rok uberajú v meste 2 percentá parkovacích miest a toto číslo nie je citeľné. Rovnaký prístup postupnej redukcie parkovacích miest s úspechom uplatnili i v Ľubľane.

POTENCIÁL POULIČNÝCH FESTIVALOV A DOČASNÝCH AKTIVÍT

Hlavný koordinátor festivalu *Zažiť mesto jinak*, **Martin Šotola**, vysvetlil, že za desať rokov sa im podarilo vytvoriť intenzívnu spoločenskú objednávku: v roku 2017 bolo v Prahe uzatvorených 92 ulíc a tento model sa úspešne presúva i do iných miest. Festival je organizovaný zospodu, vďaka dopytu v daných lokalitách. Organizátori pomáhajú s administratívou, ale program si už tvoria komunity samé. Takýmto spôsobom sa darí lepšie prihliadať na potreby lokality. Podujatie pomáha lepšie zorganizovať susedov a umožňuje vzájomné kontakty, ale môže aj poukázať na problematiku miest. Spočiatku oslovovali známych miestnych aktívnych ľudí na uliciach a keď sa festival stal známym, pripájali sa lokality samé.

SPOLUPRÁCA A PRÍPRAVNÉ PRÁCE

Zdeněk Ent predstavil projekt kultivácie pražských brehov *Soutok Vltavy*. Základom úspechu bola identifikácia partnerov, ktorých oslovili. Proces začal prednáškami priamo v území, čím sa ľudia so záujmom o tému prepojili, následne vypracovali sociogeografický prieskum formou dotazníkov, štruktúrovaných rozhovorov spolu s ekonomickým prieskumom. Vo výsledku vznikli mapy vzťahov v území, identifikovali dôležitých hráčov, ale vytvorili aj analýzu ekonomických plánov. Cieľom bolo, okrem iného, sieťovanie a zosúladenie zámerov.

Na Kollárovom námestí sa zas podarilo identifikovať aktérov, ale proces spolupráce sa zatiaľ nedostal do for-

Medzisektorová skupina účastníkov workshopu počas skupinovej práce. Foto: Marek Jančúch © 2018

movania vízie pre priestor (zónu). Hoci väčšina aktérov prejavila mimoriadny záujem o skvalitnenie verejného priestoru námestia a utlmenie dopravy, necíti sa na aktívne vystupovanie. Miestna samospráva nie je aktívnym partnerom v zmene. Vzniká však určitý klaster inštitúcií, kde je otvorená možnosť spoločných akcií či koordinácie. Otázkou je, ako môže prípadné zomknutie stakeholderov prebrať niektoré kompetencie samosprávy.

AKO NA PILOTNÉ PROJEKTY?

Prieskum aktérov v území pred realizáciou pilotu (štruktúrované rozhovory s aktérmi v území)

Alternatívou je aj vyslať skupinu počúvajúcich ľudí, ktorí pozbierajú sťažnosti a pripomienky pred akciou.

Ak sú súčasťou príprav na pilotný projekt aj stretnutia, je dobré mať podnety od odborníkov, zástupcov mesta a verejnosti spolu. Je nutné vhodne premyslieť, za akých okolností sa tieto skupiny stretnú.

Podpora podmienok malých biznisov (otvorený uličný parter). Tieto aktivizujú ulicu bez veľkých programových zásahov.

Pre piloty platí heslo: rýchla akcia, aktivity s nízkym nákladom. Zamerať sa na rýchlu zmenu mestského dizajnu (nízko nákladové aktivity), ideálne bez vstupu samosprávy. Dá sa inšpirovať rôznymi metódami tak-tického urbanizmu. Osvedčenou metódou je i stánok s kávou alebo pojazdný polievkový stánok.

DOPADY, KTORÉ PRI PILOTOCH SLEDOVAŤ:

- Spomalenie automobilovej dopravy (zápchy), zrýchlenie verejnej dopravy
- Vzrastajúci počet chodcov a kvalita prostredia (vek, rod, typ chodcov)
- Počet áut, dopravných kolízií, meranie aspektov v susedstve
- Zlepšenie plynulosti MHD. Toto sa prejaví vo finančných úsporách. V publikácii Plán Bratislava autori popisujú metódu, ako ho vyčíslit. Tento argument vnímajú aj politici veľmi pozitívne.

Street art má tiež výrazný dopad za relatívne nízke náklady.

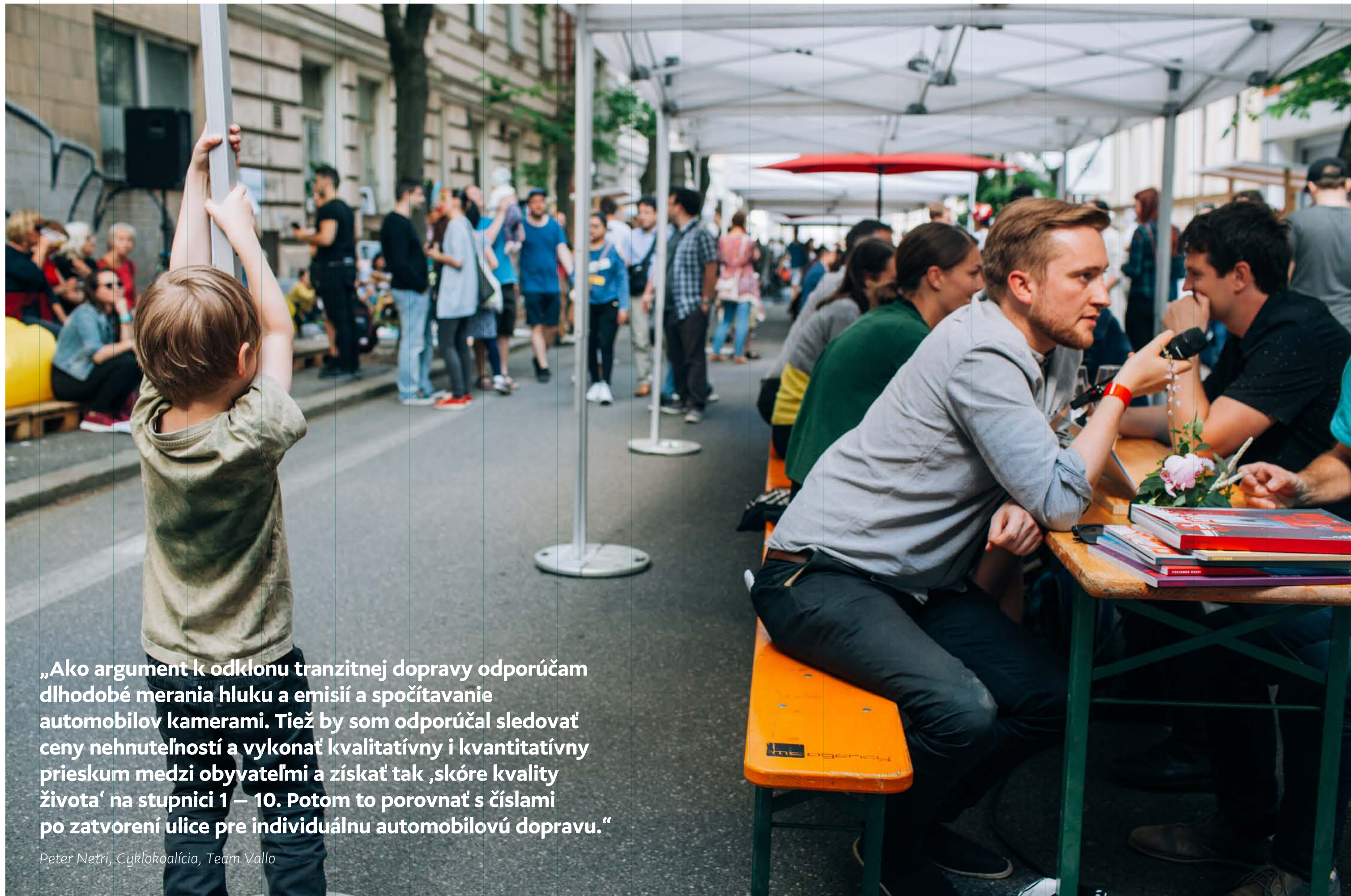
Miestni obyvatelia hľadajú spôsoby, ako sa zoznamovať, či meniť okolie. Aj prednášky, či komentované prechádzky môžu pôsobiť ako stmelovače ľudí.

Inštalovať stojany na bicykle

Kúpiť parkovacie miesto alebo ho nahradiť nejakou inštaláciou (ideálne na námestí deviatich áut).

Crowdfundingová kampaň symbolickej kúpy verejného priestranstva (má agitačnú, osvetovú a networkingovú funkciu)

Časovanie projektov s ohľadom na voľby a politickú náklonnosť. Niekedy treba vyčkať na správny čas a politickú podporu. Niekedy je dobrou stratégiou začať bez aktívneho vstupu samosprávy či politikov.

„Ako argument k odklonu tranzitnej dopravy odporúčam dlhodobé merania hluku a emisií a počítavanie automobilov kamerami. Tiež by som odporúčal sledovať ceny nehnuteľností a vykonať kvalitatívny i kvantitatívny prieskum medzi obyvateľmi a získať tak ‚skóre kvality života‘ na stupnici 1 – 10. Potom to porovnať s číslami po zatvorení ulice pre individuálnu automobilovú dopravu.“

Peter Netri, Cyklokoalícia, Team Vallo

Ako komunikovať pilotné projekty?

Verejnosť, politici a médiá majú zvyčajne spoločnú prvú otázku – zaujímajú ich dopravné aspekty projektov. Odpovede si treba poriadne pripraviť. V súčasnom nastavení je verejnosť schopná projekty podporiť, ak nebudú viesť k obmedzeniu parkovania. Toto riešenie je však často protichodné a prvoplánové.

Otázky parkovania a dopravy sú veľmi výbušné, podporujú negatívne reakcie medzi ľuďmi i na sociálnych sieťach a politici preto do projektov nechcú vstupovať.

V debatách však odporúčame pracovať práve s poslancami, pretože treba chápať, že oni nie sú odborníci a často nerozumejú, že majú moc niečo zmeniť a nerozumejú ani komplexnosti problému. Poslanci sú vzorkou občanov. V procese edukácie je možné veci vysvetliť aj poslancom, bez vzdelávania, argumentácie, analýz však odvahu čeliť takýmto témam nenájdu. Práca s nimi je teda kľúčová. Táto stratégia sa osvedčila i v iných mestách.

Premyslená stratégia komunikácie je nutná. Negatívne aspekty je lepšie nekomunikovať, prípadne znížiť mieru pozornosti, ktorá k nim smeruje a využiť vhodné formulácie. Je vhodné sústrediť sa na komunikáciu výhod a pozitív rôznym užívateľským skupinám: chodcom, cyklistom, deťom, starým ľuďom a podobne. Negatívne reakcie musíte ustáť. Z početných referencií vieme, že nové správanie sa v priestore je otázkou zvyku, treba preto vydržať a čakať, kým sa zvyk vytvorí. Existuje aj možnosť o pilotných projektoch nekomunikovať, najmä ak ide o piloty malého rozsahu, ktoré si ľudia ani nestihnú všimnúť a rovno si na ne zvyknú.

Mnoho odborníkov považuje za jednu z najlepších foriem presvedčania situácie, keď ľudí privoláme do územia, na ktoré sú zvyknutí, aby ho výnimočne zažili inak. Preto sú pravidelné podujatia a organizovanie, či rozvoj malého biznisu, dôležitými katalyzátormi zmeny spoločenského vnímania smerom k pozitívnemu.

Malé gestá sú najlepším deklarováním dialógu.

Menšie a časté aktivity sú dobrým nástrojom, ak chceme, aby si na zmeny zvykli susedia a širšia verejnosť, médiá a politici.

Pred realizáciou a komunikáciou pilotného projektu alebo čiastkových opatrení musíme mať rámec pre finálny stav a širší kontext.

Mali by sme prevádzať drobné zmeny kontinuálne, ako dlhodobý proces, a preto je dôležité hľadať efektívny systém organizácie a financovania.

Spolupráca s občianskymi skupinami, mimovládny organizáciami, je veľmi výhodná, pretože poskytujú kontakt s obyvateľmi, médiami a často majú programové, či produkčné kapacity.

V argumentácii deklarovat bezpečnosť a zdravie najmä pre deti.

Komunikovať pozitíva, nie negatíva, zamerať sa na pozitívne aspekty zmien, nielen negatívne.

Rozširovať prvky v území, ako dôvod odstránenia áut (stojany, zeleň, mobilná zeleň, terasa).

„Dobrá komunikačná kampaň je nutná. Vyzdvihla by pozitíva projektu – prepojenie historického centra a Trnavského mýta. Následne, po zrealizovaní úseku Mickiewiczova, by mal projekt kontinuálne pokračovať ďalej v spolupráci s ďalšími stakeholdermi. Ku kvalite verejných priestorov by prispelo, ak by boli jednotlivé etapy projektu riešené formou architektonických súťaží.“

Martin Berežný, architekt

Feedback na pilotný projekt Mickiewiczovej ulice a piloty v zóne

Futbalový turnaj počas pouličného festivalu. Foto: Marek Jančúch © 2018

Účastníci diskusie zdôraznili, že musíme viac a častejšie dostávať miestnych na ulicu, aby jej premenu vnímali ako niečo, z čoho budú mať prospech. V súčasnosti v zóne neexistujú pravé susedské stretnutia, čo však nemusí byť problémom do budúcnosti, pokiaľ sa priorita vyvinie týmto smerom. Nadácia Green Foundation sa počas participatívneho procesu snažila o zvýšenie motivácie lokálnych aktérov pre organizovanie akcií či podujatí. Diskutujúci vidia potenciál v území, v ktorom sú už teraz inštitúcie a projekty, ktoré by mohli zmeny ďalej tlačiť. Ďalšie odporúčania smerovali k zisteniam potrieb iných skupín ako sú stakeholderi. Proces utlmenia dopravy na Kollárovom námestí či Mickiewiczovej by uvítali cyklisti, preto ich stojí za to osloviť.

Najdôležitejšie opatrenia by však mali byť vykonané rýchlo, ideálne počas sezóny a mali by mať aj charakter zmeny mestského dizajnu. Zmena organizácie dopravy nestačí, je dôležité uvoľniť priestor chodníkov a umiestniť na ne terasy či lavičky. Hrozí nebezpečenstvo, že po pilotnom projekte sa stav ulice vráti do pôvodného stavu, ak sa o toto nebude dbať. Tieto riešenia sa však dajú skúšať.

Martina Majorošová z referátu územného plánu, rozvoja a prípravy a koordinácie projektov MČ Bratislava Staré Mesto diskutuje z dopravnou ekonómkou a projektovou manažérkou Hanou Foltýnovou Brúhovou z mesta Litoměřice. Foto: Marek Jančúch © 2018

RÝCHLE RIEŠENIA

Čo najrýchlejšie odstrániť parkujúce autá z chodníka.

Umiestnenie lavičiek.

Vytvorenie pocket garden – dočasnej a mobilnej.

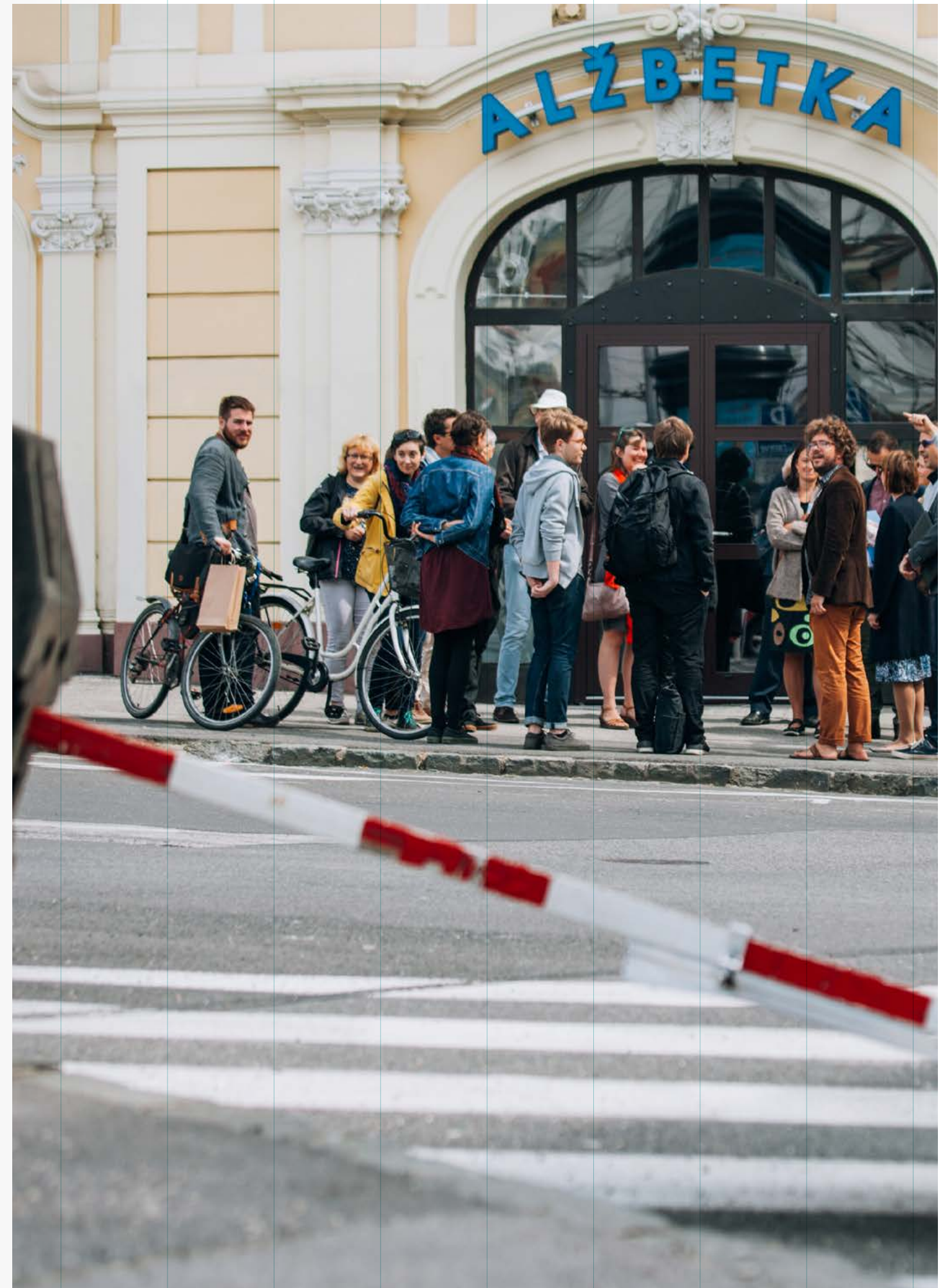
Zmena pozície pešieho prechodu medzi Mickiewiczovou a Ulicou 29. augusta.

Angažovať v pilotných projektoch viac miestnych i verejnosti, aby zažili zmenu na vlastnej koži ako svoj benefit.

Viac informácií o projekte Mickiewiczovej ulice nájdete na mestonaurovni.sk

Ďalšie kroky

- 1 Čo najskôr prepojiť stakeholderov v oblasti a deklarovať spoločné a odlišné ciele i motivácie.
- 2 Vytvoriť formu transparentnej a efektívnej spolupráce stakeholderov.
- 3 Definovať želaný finálny stav zóny, rýchle programové zmeny a zmeny mestského dizajnu v území v rôznych fázach.
- 4 Spojiť zdroje a zabezpečiť profesionálneho manažéra (tím), ktorý by bol platený zo združených zdrojov. Tento tím by exekvoval fyzické zmeny v území a tvoril premostenie medzi samosprávou a stakeholdermi v území.
- 5 Fundraisovať a exekvovať pilotné zmeny územia.
- 6 Získavať mediálnu a politickú podporu verejnosti pre trvalú zmenu a adopciu zmien samosprávou.
- 7 Inicovať plán zapojenia projektov a ich koordinácie na systematickej úrovni. Tieto projekty musí prijať za svoje i hlavná architektka mesta Bratislavy a útvary venujúce sa mestskému plánovaniu.

Účastníci a účastníčky workshopu

- 1 Eva Alexyová, projektová manažérka, Punkt, Bratislava
- 2 Hana Brůhová Foltýnová, špecialistka na udržateľnú mobilitu; projektová manažérka, Mesto Litoměřice
- 3 Aleš Bednařík, facilitátor, couch, Bratislava
- 4 Martin Berežný, urbanista, Oddelenie stratégií rozvoja mesta a tvorby územnoplánovacích dokumentov, Mesto Bratislava
- 5 Laco Bíro, Green Foundation, Bratislava
- 6 Willemijn de Boer, zakladateľka ANNA Vastgoed & Cultuur, Den Haag
- 7 Katarína Boháčová, architektka, Slovenská Technická Univerzita, Ateliér Art, Bratislava
- 8 Ivan Bútora, poslanec MČ Bratislava - Staré Mesto, Bratislava
- 9 Zdeněk Ent, urbanista, Institut plánování a rozvoje hl. města Praha, Praha
- 10 Stanislav Flek, kandidát na primátora Olomouc, krajinný architekt, Olomouc
- 11 Martin Gajdoš, poslanec MČ Bratislava - Staré Mesto, Bratislava
- 12 Patrik Garaj, novinár, Denník N, Bratislava
- 13 Lívia Gažová, Punkt, Bratislava

- 14 Adrián Gubčo, blogger, YIMBY, Bratislava
- 15 Filip Guláš, projektový manažér, Corwin, Bratislava
- 16 Tomáš Hanáček, architekt, Bratislava
- 17 Jana Hlavová, zamestnankyňa UHA, Mesto Bratislava
- 18 Ľudmila Holíková, zamestnankyňa, oddelenie stratégií rozvoja mesta a tvorby územnoplánovacích dokumentov, Mesto Bratislava
- 19 Martina Jakušová, zamestnankyňa, sekcia územného plánu, Mesto Bratislava
- 20 Braňo Kaliský, mestský zastupiteľ, architekt, Mesto Bratislava
- 21 Marián Kleiman, dobrovoľník, Bratislava
- 22 Peter Kľučka, národný cyklokoordinátor, Bratislava
- 23 Gregor Kožovinc, slovinský ambasádor na Slovensku, Bratislava
- 24 Janez Koželj, viceprimátor, hlavný architekt Ľubľany, Mesto Ľubľana
- 25 Táňa Kratochvílová, dopravná inžinierka, Team Vallo, Karlova Ves
- 26 Patrik Križanský, spoluzakladateľ, oz Kmeťovo, Bratislava

- 27 Jan Kurka, výkonný riaditeľ, nadácia Green Foundation, Bratislava
- 28 Viera Kyseľová, zamestnankyňa, UHA, Bratislava
- 29 Lenka Lauková, trade officerka (preložit), Holandská ambasáda, Bratislava
- 30 Igor Lichý, architekt, spoluzakladateľ, ITB Development a.s., Bratislava
- 31 Karol Machánek, projektový manažér, Corwin, Bratislava
- 32 Martina Majorošová, referentka, Referát územného plánu, rozvoja a prípravy a koordinácie projektov, Bratislava
- 33 Jana Németh, novinárka, Denník N, Bratislava
- 34 Ivo Nesrovnal, primátor Bratislavy, Mesto Bratislava
- 35 Peter Netri, Cyklokoalícia, Team Vallo, Bratislava
- 36 Laco Oravec, Program leader, Green Foundation, Bratislava
- 37 Zora Paulíniová, konzultantka pre verejné priestory, Bratislava
- 38 Katarína Poliačiková, komunitná koordinátorka, Punkt, Bratislava
- 39 Milan Skyva, dopravný inžinier, DIC, Bratislava

- 40 Richard Sranko, YIT, Bratislava
- 41 Tomáš Šebo, architekt, spoluzakladateľ ITB Development a.s., Bratislava
- 42 Miroslav Širgel, vedúci oddelenia, oddelenie dopravného inžinierstva, Mesto Bratislava
- 43 Milota Sidorová, facilitátorka, urbanistka, programová vedúca, WPS Prague, Green Foundation, Punkt, Bratislava
- 44 Martin Šotola, hlavný projektový manažér, Zažít město jinak, Praha
- 45 Lucia Štasselová, politička, SPOLU, Bratislava
- 46 Radoslav Števčík, starosta MČ Bratislava-Staré Mesto, Bratislava
- 47 Syb Tjepkema, senior poradca pre politiky mobility a zelených priestranstiev, Mesto Zwolle, Zwolle
- 48 Matúš Vallo, architekt, kandidát na primátora Bratislavy, Bratislava
- 49 Marko Vavrínek, YIT, Bratislava
- 50 Barbara Zavorská, riaditeľka, Punkt, Bratislava
- 51 Gooijstke Zijlstra, nezávislá placemakerka, Zwolle
- 52 Zuzana Žurkinová, dobrovoľníčka, Bratislava

Projekt WhatCity? vznikol s cieľom prebudit záujem o otázky týkajúce sa rozvoja mesta a občianskej spoločnosti a s cieľom zaangažovať samosprávy, lokálnych odborníkov, ako aj miestnu komunitu. WhatCity? od roku 2014 pomáha vytvárať kontext pre nové dialógy – funguje ako živá platforma, ktorej snahou je zlepšiť kvalitu mestského prostredia a priniesť transparentné postupy pri tvorbe mesta. Prostredníctvom miestnych i zahraničných expertov prináša nové perspektívy pre urbanistický rozvoj Bratislavy. Projekt WhatCity? iniciovalo občianske združenie PUNKT, ktoré vzniklo v roku 2007 za účelom propagácie a podpory výskumu a reflexie v oblasti dizajnu, výtvarného umenia, architektúry a urbanizmu. whatcity.sk

Workshop zorganizovalo občianske združenie Punkt a nadácia Green Foundation ako súčasť podujatia What-City? na Mickiewičke.

Občianske združenie Punkt vzniklo v roku 2007 za účelom propagácie a podpory výskumu v oblasti dizajnu, výtvarného umenia, architektúry a urbanizmu. Postupne sme rozšírili svoj zámer na komplexnú podporu rozvoja mesta na rôznych úrovniach. Táto sa týka predovšetkým podpory komunitného života a miestnej ekonomiky, prepojenia potrieb obyvateľov s urbánnym rozvojom, ako i zodpovedného nakladania s odpadom a jeho redukcie v praxi. Naším celkovým zámerom je podporovať väčšiu rozmanitosť v slovenskom umení a kultúre, podporovať komunitný rozvoj a stimulovať aktívne občianstvo. punkt.sk

Green Foundation je mladá slovenská programová nadácia so stredoeurópskym presahom. Hlavným cieľom nadácie je napomôcť spoločnosti pripraviť sa na významné dopady spojené s nástupom nových technológií, klimatickej zmeny, demografických zmien a ďalších výrazných zmien blízkej budúcnosti. Otázku podoby budúcnosti a voľby vhodných nástrojov nadácia rozoberá z rôznych uhlov pohľadu, najmä spoločenského, environmentálneho, technologického a urbanistického. Za týmto účelom nadácia vytvára vzdelávacie programy, podporuje a rozvíja ekosystém sociálnych inovácií, buduje centrum mestského plánovania a v neposlednom rade postojový tank zameraný na spoločenské dopady zavádzania nových technológií a na vzťahy k obývanému priestoru a medzi ľuďmi navzájom. Uvedené programy tvoria ucelený súbor nástrojov, ktorých zmyslom je zvýšiť pripravenosť spoločnosti zvládnuť dynamiku nadchádzajúceho obdobia. greenfoundation.eu

SPRACOVALI	Ing. Milota Sidorová, PhD. Mgr. Adrián Gubčo MSc. Livia Gažová
DÁTA ZOZBIERALI	Ing. Milota Sidorová, PhD. Mgr. Peter Netri Bc. Lucia Ďurčová
JAZYKOVÁ KOREKCIA	Tímea Beck
FOTOGRAFIE	Marek Jančúch Illah van Oijen Jana Rajcová Milota Sidorová
GRAFICKÝ DIZAJN	Ondrej Jób

Organizátor:		Hlavný partner workshopu:	
Hlavný partner:		Hlavný programový partner:	
Partner pre technické zabezpečenie:			Hlavný mediálny partner:
Partneri:			
			
			
			
			
	Programoví partneri:		
Mediálni partneri:			
			
			

„Musíte to skúšať – všetko a všade. Najdôležitejšie je vymeniť pochybnosti a váhanie za aktivitu. Nečakajte na primátorov. Aj iniciatívy zdola a participatívne prístupy sú dnes modelmi, ktoré fungujú. Nikdy nebudete mať k dispozícii ideálne podmienky a okolnosti. Musíte vychádzať len z toho, čo máte – aj v tom prípade je stále veľmi veľa možností, ako zmeniť veci k lepšiemu.“

Janez Koželj, viceprimátor, hlavný architekt Ljubľany